

2006 йил 31 августдан
чоп этила бошлаган

Ижтимоий-сиёсий газета

МИЛЛИЙ ҒУРУР ВА ИФТИХОРИМИЗ ТИМСОЛИ

Азалдан давлат рамзлари халқнинг мустақиллиги, озодлиги, тинчлиги ва барқарорлигининг тимсоли сифатида эъзозланади. Тарихий маълумотларга кўра, байроқлар эрамиздан аввалги III-II минг йилликда пайдо бўлиб, дастлаб қабилаларни бир-биридан фарқлаб кўрсатувчи белги сифатида қўлланилган.

рамзга айланди. Шу тариқа, замонлар ўтиши билан байроқ мамлакат тарихини, унинг буюк ўтмиши, келажаги, мақсад ва эътиқодларини ҳам акс эттирувчи улуғвор тимсол сифатида эъзоз топди. Байроқ – азалдан ҳар бир давлатнинг мустақиллиги ва суверенитетини ифодалайдиган, унинг ғурур-ифтихорига айланган рамзлардан бири сифатида инсонларни яқдилликка, улуғ мақсад йўлида бирлашишга чорлаган.

Манбаларда қайд этилишича, мустақил давлатнинг тимсоли сифатида байроқни яратиш ғояси дастлаб минг йиллар муқаддам қадимги овчилар ва жангчилар орасида пайдо бўлган. Давлатнинг рамзий белгиларидан бири сифатида байрогининг аҳамияти айниқса юксак

хисобланган. Чунки халқларнинг мустақиллик учун кураши ва бу йўлда эришган ғалабаси тимсоллари, жумладан, улар тузган давлатнинг байроғида ҳам ўз аксини топмоқда. Байроқ вақт ўтиши билан ҳукмдорлар, лашкарбошилarning ҳукмронлигини англатувчи

(Давоми 4-саҳифада)

Экология

ТАБИАТГА МЕҲР КўРСАТИНГ

Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан 2024 йилнинг 29 август куни айрим қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги қонун имзоланди. Унга кўра, бир қатор қонунларга Ўзбекистон Қизил китобига киритилган камёб ва йўқолиб кетиш хавфи остида турган ёввойи ўсимликлар ҳамда ёввойи ҳайвонлар турларини табиий муҳитдан ажратиш олишни чеклашга қаратилган ўзгартириш ва қўшимчалар киритилмоқда.

(Давоми 2-саҳифада)

ИШОНЧЛИ ВА ШАФФОФ ФАОЛИЯТ

Ҳар бир демократик давлатда бошқарувнинг очиклиги ва шаффофлиги муҳим аҳамиятга эга. Давлат органлари фаолиятдан аҳолини хабардор қилиш, фуқароларни қабул қилинаётган қарорлар ва амалга оширилаётган ислохотлар билан таништириб бориш ижтимоий тинчликни таъминлашда асосий омиллардан бири хисобланади.

борот воситалари, сўз ва ахборот эркинлигини таъминлаш бўйича 10дан ортиқ қонун ва 150дан зиёд қонуности ҳужжатлари қабул қилинган. Бу эса соҳада мустаҳкам ҳуқуқий база яратилганини англатади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 34-моддасида “Давлат органлари ва ташкилотлари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, уларнинг мансабдор шахслари ҳар кимга ўз ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларига дахлдор бўлган ҳужжатлар, қарорлар ва бошқа материаллар билан танишиш имкониятини таъминлаш шарт”лиги белгилаб қўйилган.

Давлат органлари фаолиятини аҳолига аниқ ва тўлиқ етказишда ахборот хизматлари асосий вазифани бажаради. Уларнинг асосий функцияларидан бири давлат органларининг қарорларини оммага етиб боришини таъминлашдан иборат. Ахборот хизматлари оммавий ахборот воситалари, ижтимоий тармоқлар, веб-сайтлар ва бошқа ахборот платформаларидан фойдаланиб, қарорлар ва тадбирларни жамоатчиликка тақдим этади. Бу ўз навбатида, давлат органларининг фаолиятига бўлган ишончни оширишга ёрдам беради.

Ўтган йиллар давомида мамлакатимизда ах-

(Давоми 3-саҳифада)

(Бошланиши 1-саҳифада)

ТАБИАТГА МЕҲР КЎРСАТИНГ

дан киритилган таклифлар асосида Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

Қонуннинг 37-модда учинчи қисми эса қуйидагича ўзгартирилди:

■ Табиий омиллар ёки ўсимликлар зараркундалари, касалликлари таъсирида зарарланган, қуриётган ёки қуриб қолган, шунингдек, инсоннинг ҳаёти ва соғлиғи, юридик ва жисмоний шахсларнинг мол-мулки хавфсизлигига таҳдид солаётган давлат ўрмон фонди таркибига кирмайдиган дарахтлар ҳамда буталарни кесиш Қорақалпоғистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлигининг вилоятлар ва Тошкент шаҳар бошқармалари томонидан бериладиган рухсатномалар асосида ҳақ тўланмасдан амалга оширилади.

Ушбу қонуннинг 42-моддаси матни қуйидагича таҳрир қилинди:

■ Ёввойи ҳолда ўсувчи ўсимликларни бошқа жойларга кўчириш-

мёб ва йўқолиб кетиш хавфи остида турган ёввойи ҳайвонларнинг айрим турларини табиий яшаш муҳитидан ажратиб олишга доир рухсатномаларни бериш чекланиши мумкин. Чеклов асослари, ҳайвонларнинг турлари, чекловларнинг амал қилиш муддати Фанлар академиясининг хулосаси инобатга олинган ҳолда Экология вазирлиги томонидан киритилган таклифлар асосида Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланади.

29-модданинг тўртинчи қисми қуйидагича таҳрир қилинди:

■ Ҳайвонот дунёси объектларидан махсус фойдаланиш учун рухсатнома ёввойи ҳайвонларни тутишга доир тасдиқланган квоталар доирасида Экология вазирлиги томонидан берилди. Квоталар ҳайвонот дунёси объектларини давлат томонидан ҳисобга олиш ва улардан фойдаланиш ҳажмларини ҳисобга олиш маълумотлари, Фанлар академиясининг хулосаси асосида Экология вазирлиги томонидан тасдиқланади. Питомникларда, ҳовуз хўжаликларида етиштирилган ва уларнинг худудидаги ёввойи ҳай-

лиги билан тузилган ов қилиш жойларини бериш тўғрисидаги шартнома асосида амалга оширилади.

Шунингдек, Қонунга яна қуйидаги ўзгартиришлар киритилди:

■ Табиий, техноген ва антропоген омиллардан зарар кўрган ҳайвонларни реабилитация қилиш ҳамда кейинчалик табиатга чиқариб юбориш мақсадида табиий муҳитдан мажбурий тарзда ажратиб олиш Экология вазирлиги билан махсус келишувга кўра уларни тутганлик учун ҳақ тўламаган ҳолда амалга оширилади.

■ Питомникларда етиштирилган, шу жумладан Ўзбекистон Республикасининг Қизил китобига киритилган (учинчи ва кейинги авлод) ҳайвонлардан овчи ёввойи қушларнинг машқини ўтказиш учун ёввойи ҳайвонларни тутишга доир рухсатнома мавжуд бўлган тақдирда фойдаланишга йўл қўйилиб, бундан аввал Экология вазирлигига фойдаланиладиган ҳайвоннинг сони ва турлари, машқ ўтказиш жойи ва муддати тўғрисидаги маълумотлар, ҳалқалар, микроциплар идентификация рақамларининг ҳамда бошқа идентификация белгиларининг рўйхати тақдим этилади.

■ Ўрмон, қишлоқ ва овчилик хўжаликлари зараркундаларининг, инсон ва ҳайвонлар хавфли касалликларини тарқатувчиларнинг рўйхати Фанлар академияси, Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги Ветеринария ва чорвачиликни ривожлантириш кўмитаси, овчилар жамоат бирлашмалари билан келишилган ҳолда Экология вазирлиги томонидан тасдиқланади.

Умуман олганда, ушбу Қонун экология соҳасидаги давлат бошқарувининг самарали ташкил этилишини таъминлашга, Ўзбекистон Қизил китобига киритилган камёб ва йўқолиб кетиш хавфи остида турган ёввойи ҳолда ўсувчи ўсимликлар ҳамда ёввойи ҳайвонлар турларининг сони кўпайтирилишига, уларнинг ўсиш ва яшаш муҳити шароитлари яхшиланишига, шунингдек коммунал хизмат кўрсатиш соҳасида ҳуқуқни қўллаш амалиётининг бир хиллиги таъминланишига хизмат қилади.

Мурод НУРМАТОВ,
Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги бош мутахассиси

Қизил китобга киритилган камёб ва йўқолиб кетиш хавфи остида турган ёввойи ҳайвонларнинг айрим турларини табиий яшаш муҳитидан ажратиб олишга доир рухсатномаларни бериш чекланиши мумкин.

га, шунингдек, уларни дурагайлашга белгиланган тартибда Фанлар академиясининг хулосаси инобатга олинган ҳолда Экология вазирлигининг қарорига кўра илмий ҳамда хўжалик мақсадларида йўл қўйилади.

«Ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида»ги Қонун қуйидагича ўзгартирилди ва таҳрир қилинди:

19-модданинг биринчи қисми:

■ Камёб ва йўқолиб кетиш хавфи остида турган ёввойи ҳайвонлар турларини махсус яратилган шароитларда кўпайтириш ва кейинчалик табиий яшаш муҳитига қўйиб юбориш мақсадида; илмий ва назорат ишларини амалга ошириш учун; қонунчиликка мувофиқ алоҳида зарур бўлган ҳолларда табиий яшаш муҳитидан ажратиб олишга Фанлар академиясининг хулосаси инобатга олинган ҳолда ва Вазирлар Маҳкамасининг қарори асосида Экология вазирлиги томонидан бериладиган рухсатнома бўйича йўл қўйилади.

19-модда қуйидаги мазмундаги иккинчи қисм билан тўлдирилди:

■ Қизил китобга киритилган ка-

вонларни тутиш учун рухсатнома талаб этилмайди.

«Ов қилиш ва овчилик хўжалиги тўғрисида»ги Қонуннинг 32-моддасининг иккинчи ва учинчи қисмлари қуйидагича таҳрир қилинди:

■ Овчилик хўжалигини юритиш ҳуқуқи юридик ёки жисмоний шахслар томонидан ов қилиш жойларини бериш тўғрисидаги шартнома, агар ов қилиш жойлари ўрмон фонди ерларида жойлашган бўлса, Экология вазирлиги ҳузуридаги Ўрмон хўжалиги агентлиги билан ёки, агар ов қилиш жойлари ўрмон фонди таркибига кирмайдиган ерларда жойлашган бўлса, Экология вазирлиги билан имзоланган кундан эътиборан юзага келади.

■ Овчилик хўжалигини овчилар жамоат бирлашмалари томонидан юритиш техник-иқтисодий асоснома ҳамда, агар ов қилиш жойлари давлат ўрмон фонди участкаларида жойлашган бўлса, Экология вазирлиги ҳузуридаги Ўрмон хўжалиги агентлиги билан ёки, агар ов қилиш жойлари давлат ўрмон фонди таркибига кирмайдиган участкаларда жойлашган бўлса, Экология вазир-

Янги қонун билан 1992 йил 9 декабрдаги «Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги Қонунга, 1994 йил 22 сентябрдаги Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига, 1997 йил 26 декабрдаги «Ўсимлик дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида»ги Қонунга, 1997 йил 26 декабрдаги «Ҳайвонот дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида»ги Қонунга, 2004 йил 3 декабрдаги «Муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар тўғрисида»ги Қонунга, 2020 йил 8 июлдаги «Ов қилиш ва овчилик хўжалиги тўғрисида»ги Қонунга ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.

Хусусан, «Ўсимлик дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида»ги Қонун қуйидагича ўзгартирилди:

17-модда:

■ Камёб ва йўқолиб кетиш хавфи остида турган ёввойи ҳолда ўсувчи ўсимлик турларини сақлаб қолиш ва муҳофаза қилиш учун уларнинг ўсиш муҳити бўлган жойларда муҳофаза этиладиган табиий ҳудудлар ташкил этилиши мумкин.

31-модда эса қуйидаги мазмундаги иккинчи, учинчи ва тўртинчи қисмлар билан тўлдирилди:

■ Қизил китобга киритилган камёб ва йўқолиб кетиш хавфи остида турган ёввойи ҳолда ўсувчи ўсимликлар турларидан ушбу турдаги ўсимликларни сақлаш, муҳофаза қилиш, такрор кўпайтириш ва тиклаш бўйича илмий-тадқиқот ишларини амалга ошириш мақсадида уларни табиий муҳитдан ажратиб олган ҳолда фойдаланилиши мумкин. Бу ўсимликлар турларининг уруғлари, кўчатлари ҳамда ниҳоллари питомникларда ва плантацияларда етиштирилиб, табиий муҳитга экилганидан кейин уч йил ўтмасдан аввал уларнинг уруғларини йиғиш ёки ҳосилини олиш тақиқланади.

■ Қизил китобдаги камёб ва йўқолиб кетиш хавфи остида турган ёввойи ўсимликларнинг айрим турларини ва уларнинг қисмларини табиий муҳитдан ажратиб олишга доир рухсатномаларни бериш чекланиши мумкин. Ушбу чекловларнинг асослари, ёввойи ҳолда ўсувчи ўсимликларнинг турлари ҳамда уларнинг қисмлари, чекловларнинг амал қилиш муддати Фанлар академиясининг хулосаси инобатга олинган ҳолда Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги томони-

(Бошланиши 1-саҳифада)

Ахборот хизматлари нафақат давлат органлари фаолиятининг шаффофлигини таъминлайди, балки жамоатчилик билан мулоқотни осонлаштиради. Улар фуқароларнинг фикр ва таклифларини йиғиб, уларни тегишли органларга етказиш вазифасини ҳам бажаради. Бу мулоқот давлат қарорларининг аниқ ва ижобий қабул қилинишига ёрдам беради. Ахборот хизматларининг иши, шубҳасиз, давлат органларининг ҳисобдорлигини ва жавобгарлигини таъминлашда ҳам муҳим роль ўйнайди.

Очиқликнинг таъсири остида, ахборот хизматлари давлат идораларининг хато қилиш эҳтимолини камайтиради ва коррупцияга қарши курашни кучайтиради. Давлат органларининг иши шаффоф бўлгандагина, уларнинг фаолияти устидан жамоатчилик назоратини олиб боришга имкон беради. Бу эса, давлат органлари орасида муаммо ва камчиликларни тўғри ва вақтида аниқлаш имконини яратади.

Шу билан бирга, ахборот хизматлари жамоатчилик фикрларини тўплаш, уларнинг таклифлари ва эътирозларини ўрганишга ёрдам беради. Бу омил давлат органларининг қарорларини янги имкониятлар ва талабларга мувофиқ қабул қилишга ҳисса қўшади. Давлат органлари ва жамоатчилик ўртасидаги мулоқотни яхшилаш ва уларнинг фаолиятидаги янгиликларни тезкор ва самарали етказиш орқали ахборот хизматлари аҳолининг давлат идораларига бўлган ишончини оширади.

Давлат органларининг ахборот хизматлари кундан-кунга ижтимоий тармоқлар ва рақамли платформалар орқали ахборот тарқатишда фаол иштирок этмоқда. Бу эса жамоатчилик билан тез ва самарали мулоқот ўрнатиш, уларнинг сўровларига жавоб бериш имконини беради. Ижтимоий тармоқлар орқали тарқатилган хабарлар кенг аудиторияга етиб бориш имконини яратади.

Ахборот хизматлари фаолиятининг самардорлиги учун давлат органлари ходимларининг малакаси ва иш фаолиятини яхшилаш жуда муҳим. Замонавий ахборот технологиялари, медиа ва коммуникация усулларини қўллаш орқали ахборот хизматлари тизими самарали фаолият юритишга ва жамоатчилик билан юқори даражада мулоқот ўрнатишга эришиши мумкин.

Бугунги кунда Наманган вилоятидаги ҳокимлик ва бошқармалар ҳузурида 40 дан ортиқ ахборот хизматлари ташкил этилган. Улар ўз веб-сайтлари, ижтимоий тармоқлари орқали фуқароларга ахборот тақдим этишда самарали ишламоқда.

Бу жараёнда электрон ҳукумат тизимлари, ахборот порталлари ва оммавий ахборот воситалари ҳам муҳим ўрин тутди. Бирок, ютуқлар билан биргаликда муаммолар ҳам йўқ эмас, хусусан, баъзи ахборот хизматларида бошқа соҳа вакилларининг фаолият юритиши натижасида ахборот етказишда айрим муаммолар юзага келмоқда. Бундай камчиликларни бартараф этиш учун эса ахборот хизматлари ходимларининг малакалари ва уларнинг ахборот тарқатиш кўникмала-

Германияда ахборот хизматларининг самарали фаолияти давлат органларининг ҳар бир қарорини ўз вақтида жамоатчиликка етказишни таъминлайди. Германиянинг ахборот хизматлари оммавий ахборот воситалари билан ҳамкорлик қилишга катта эътибор қаратган. Шунингдек, давлат органлари фаолияти ва уларнинг қарорларига алоқадор ахборот манбаларини жамоатчилик учун очиқ бўлиши муҳим аҳамиятга эга. Германияда ахборот хизматларининг асосий вазифаси –

орқали ахборот тарқатишнинг самардорлигини оширади. Шунингдек, Сингапурда давлат органларининг ахборот хизматлари фаолиятини яхшилаш учун замонавий ахборот технологиялари ва медиа-коммуникация усуллари жорий этилган.

Жанубий Корея Республикасининг ахборот хизматлари фаолияти шунчаки ахборот тарқатишга эмас, балки жамоатчилик билан мулоқотни таъминлашга ҳам қаратилган. Кореянинг ахборот хизматлари кўпинча ижтимоий тармоқлар

ИШОНЧЛИ ВА ШАФФОФ ФАОЛИЯТ

рени доимий ошириб бориш зарур.

Шу билан бирга, хорижий мамлакатларнинг бу борадаги тажрибалари ўрганилганда ахборот хизматлари фаолиятида бу жараёни янгилаш билан амалга оширишда катта муваффақиятларга эришаётганликлари кузатилди.

Масалан, АҚШда ахборот хизматлари фаолияти федерал, давлат ва маҳаллий даражаларда ривожланган. АҚШ ҳукумати ахборот ва медиа соҳасини амалга оширишда, давлат органларининг фаолияти ҳақида аниқ ва барқарор маълумотларни тақдим этишга алоҳида эътибор беради. Федерал ҳукуматнинг ахборот сиёсати ва ахборот хизматлари соҳасидаги асосий вазифалардан бири — фуқароларга давлат органларининг фаолияти ҳақида аниқ ва текширилган маълумотларни тақдим этишдан иборат. Оммавий ахборот воситалари ва интернет платформаларини фаол ишлатиш орқали АҚШ ҳукумат органлари ўз фаолиятини шаффофлаштиради ва жамоатчилик билан самарали мулоқот ўрнатади. Ахборот хизматлари ахборотни тез тарқатиш, жамоатчилик фикрларини тўплаш ва уларни қарорлар қабул қилиш жараёнига интеграция қилишда муҳим роль ўйнайди.

фуқароларга давлат органларининг фаолияти ҳақида тўлиқ маълумот бериш, ҳамда матбуот анжуманлари, брифингларни ташкил этишдан иборат. Бундан ташқари, ахборот хизматлари фуқароларнинг сўровларига ўз вақтида жавоб бериши ва уларнинг талабларига асосан қарорлар қабул қилиш жараёнида иштирок этиш орқали жамоатчилик билан мулоқотни яхшилашга ёрдам беради.

Сингапурда ахборот хизматлари фаолияти давлат органларининг шаффофлиги ва ҳисобдорлигини таъминлашга катта таъсир кўратади. Давлат ахборот хизматлари, шу жумладан, Ахборот, Коммуникациялар ва Медиа (МСИ) агентлиги орқали давлат органларининг фаолияти ҳақидаги аниқ ва текширилган маълумотларни тарқатишда муҳим роль ўйнайди. Сингапурда ахборот хизматлари жамоатчилик фикрини тўплаш ва уларнинг таклифлари асосида қарорлар қабул қилишга кўмаклашади. Ахборот хизматларининг самарали фаолияти уларнинг ижтимоий тармоқлар ва рақамли платформаларда фаол бўлишини, фуқаролар билан тез ва ўзаро мулоқот ўрнатишни талаб қилади. Бу оммавий ахборот воситалари ва рақамли платформалар

ва онлайн платформалар орқали фуқароларга давлат органларининг фаолияти, қарорлари ва тадбирлари ҳақидаги маълумотларни узоқ вақт олдиндан тақдим этишга интилади. Шунингдек, Кореяда ахборот хизматлари фуқароларнинг фикрларини ва таклифларини тўплаш, давлат органларининг қарорларига жавоб бериш ва уларнинг ишончини оширишга йўналтирилган. Давлат органлари ахборот хизматлари орқали аҳолига янги қарорлар, давлат дастурлари ва сиёсатларини аниқ ва самарали тушунтиришга ҳаракат қилади.

Қисқача айтганда, ахборот хизматлари жамоатчилик билан мулоқотни самарали олиб бориш, фуқароларнинг фикрларини тўплаш ва давлат органларининг иши ҳақида аниқ ва тўлиқ ахборот тарқатиш орқали ўзининг муҳим вазифасини бажаради. Ўзбекистонда ахборот хизматлари ва уларнинг фаолиятининг ривожини ҳукумат ва жамоат ўртасидаги ишончни оширишга катта ҳисса қўшади.

**Мухаммадали
УБАЙДУЛЛАЕВ,
Демократик жараёнларни
таҳлил қилиш маркази
Наманган вилояти бўлинмаси
раҳбари**

(Бошланиши 1-саҳифада)

Давлат рамзлари ор-номус, шон-шараф белгиси сифатида эъзозланган. Байроқ ҳар бир халқ, миллатнинг шонли ўтмиши ва буюк келажиги, асрий анъана ва урф-одатларини ўзида акс эттирган. Буюк ўтмиш, шонли тарихга эга халқимизнинг давлат барпо этиш ғояси, умуминсоний кадриятларга содиқлиги, энг аввало, ўзининг давлат рамзларида акс этган. Ўз рамзларига эга бўлган давлат ўз тақдирини ўзи белгилайди. Мустақилликнинг муқаддас рамзи ҳисобланмиш давлатимиз байроғига назар солар эканмиз, байроғимиз баланд-баландларда ҳилпираганда ёки мадҳиямиз янграганда биз рухий қувватни, қалбимизда ғурур ва буюк истиқболга бўлган ишонч туйғусини ҳис этамиз.

Буюк саркарда Амир Темур салтанатида ҳам байроқ давлат ва миллатнинг ғурури саналган. Уч халққа тасвири туширилган давлат туғи Соҳибқирон кўшинидаги энг ишончли баҳодирлар, саркардалар томонидан кўриқланган. Ғанимларга қарши жангу жадалларда юксак мардлик ва жасорат намунасини кўрсатган амиру сипоҳийларга ҳам махсус туғ ва ногора ҳада қилинган тарихий манбаларда ўз аксини топган. Амир Темур ўз ҳаёти давомида ғолиблик байроғини юксак кўтарди. Бу байроқ остида буюк эл бирлашди ва у барпо этган улуғ салтанат довуғи дунёда дoston бўлди. Бу давр давлатчилигимиз тарихига зарҳал ҳарфлар билан муҳрланди. Темур салтанатида байроқ том маънода мамлакат рамзи, улуғворлик тимсолига айланди. Ўша даврда жангчиларга жанговар руҳ бағишлаш, уларнинг кайфиятини кўтариш, иродасини чиниктириш мақсадида жанг майдонлари узра байроқ ҳамшиша баландликда ҳилпираб турган. Шу тариқа, Темур салтанатида байроқ давлатнинг мустаҳкам ва қудратли эканлигини ифода этган.

Амир Темур давлатида давлат байроғи адолат, буюк куч-қудрат рамзи сифатида эъзозланган. Жангу жадалларда юксак мардлик ва жасорат белгиси сифатида энг кучли, жасур, ботир ва баҳодирларга ҳада қилинган. Соҳибқирон давлатида давлат туғи адолат, буюк куч-қудрат рамзи ҳисобланган. Бу салтанатда байроқ юксак мардлик ва жасорат белгиси сифатида энг жасур жангчилар томонидан кўриқланди. Амир Темур замонидан байроқни паст тутиш ёки сарбознинг қўлидан тушиб кетиши ҳосиятсиз саналган. Бунга Амир Темур алоҳида эътибор қаратган. Байроқнинг пасайтирилиши мағлубият ва ортга чекиниш ишораси бўлган. “Темур тузуклари”да қайд этилишича, душман устидан жасорат ва мардлик кўрсатиб, ғалаба қозонган

лакатнинг миллий менталитети ва тарихи акс этади. Албатта ушбу жозибадор сўзлар Янги Ўзбекистон ва Учинчи Ренессанс пойдеворини барпо этиш йўлида эзгу ниятлар билан қадам кўяётган меҳнаткаш ва бағрикенг халқимиз хурлиги, шаъни, кадр-қиммати тимсолларига юксак муносабат ифодасини англатади. Шу ўринда байроққа бўлган ҳурмат ва эътибор АҚШда ватанпарварликнинг тимсоли сифатида эъзозланишини кўриш мумкин.

Шуни алоҳида қайд этиш жоизки, АҚШда “Президент” ва давлат байроғига садоқат ватанпарварлик рамзи ҳисобланади. АҚШ президенти юксак шараф ҳисобланади. Байроққа қасамёд таълим муассасаларидан бошлаб ёшларга ва кенг жамоатчиликка турли кино, сериаллар, мультфильмлар орқали доимий сингдириб борилади. Бу борада, Пентагонда кино ва телевидение бўйича махсус бўлим мавжуд бўлиб, яратилаётган ва-

учун, ўзбекистонлик учун она Ватан каби азиз ва муқаддасдир. Давлатимиз байроғини асраб-авайлаш, Ватанни севиш, жонажон халқимиз учун жонни фидо қилишга тайёр бўлиш ҳар юртдошимиз учун олий бурчи ва шарафдир.

Хорижий мамлакатларда ватанимиз байроғини қабул қилинган байрам муносабати билан Дубай шаҳрида жойлашган дунёнинг энг баланд иморати – “Бурж Халифа” (баландлиги 828 метр)да Ўзбекистон байроғи тимсолининг намоиши этилиши албатта ватандошларимизга чексиз ҳаяжон ва ғурур бахшида этмоқда. Хорижда бўлганимизда, ҳилпираб турган байроғимизга чексиз ғурур билан нигоҳ ташлар эканмиз, юрагимизда фахр туйғуси уйғониб, руҳиятимиз кўтарилади. Байроғимиз тимсолида дунёнинг ҳар қайси нуқтасида ҳам Ўзбекистон деган ҳимоячимиз, суянчигимиз борлигини теран ҳис этамиз. Мардлик ва буюклик мартабаси акс этган байроғимизга ни-

МИЛЛИЙ ҒУРУР ВА ИФТИХОРИМИЗ ТИМСОЛИ

мартабали амирлар ва сипоҳийларга давлат тимсоллари – туғ ва ногора туҳфа этилган.

Бугун Янги Ўзбекистонни порлаётган куёшга қиёсласак, ундан таралаётган илму зиё нури кўҳна заминга меросдир. Давлатимиз байроғи халқимизнинг иродасини тоблаб, элни эзгулик, улуғ ва буюк мақсадлар сари бирлаштириб халқимизга рухий қувват беради. Миллий байроғимиз жуда чиройли, унда улуғворлик, эзгулик, тарихимиз акс этади. Бу ҳақда Шавкат Мирзиёевнинг 2021 йил 6 ноябрда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг Ўзбекистон Республикаси сайланган Президентининг лавозимига киришишига бағишланган кўшма мажлисида сўзлаган нутқида: “Жонажон Ватанимиз тимсоли ва мустақиллигимиз рамзи бўлган давлат байроғимиз, мадҳиямиз ва гербимизга, менга топширилган Президентлик Олий нишонини ва байроғига юксак ҳурмат бажо келтираман”, дея таъкидлаши давлат рамзлари Ватан тимсоли сифатида ҳамшиша азиз ва муқаддас рамзлар сифатида ғоят эъзозланганлигини теран англаш лозим. Зеро, байроқ давлат мустақиллигининг асосий рамзи сифатида унда мам-

танпарварлик мавзусидаги кино ва телелавҳалар сценарийлари жиддий кўриб чиқилади.

Голливуд томонидан ишлаб чиқарилган деярли барча медиа маҳсулотлар (кино, мультфильм, видеоролик ва ҳ.)ларда АҚШ сисёсати тарғиб қилинади, уларнинг барчасида АҚШ байроғи ва унга тенглаштирилган рамзлар кетма-кетлиги намоиши этилади. АҚШ дунёда демократия, адолат, эркинлик ва дунёвий тартиб ҳимоячиси сифатида гавдалантирилади.

Туркияда давлат байроғи жуда содда, аммо шакли таъсирчан. Оддий, аммо кўркем ранг, ярим ой ва юлдуз каби сермазмун рамзларга эга. Туркияда барча эътибор биринчи тоифадаги давлат белгиси сифатида байроққа қаратилади. Бу эса фуқароларга энг муҳим рамз сифатида байроқнинг аҳамиятини тушунишни енгиллаштиради. Туркияда ҳар бир хонадонда байроқ мавжуд бўлиб, байрам кунларига шаҳар аҳолиси ўз балқонларини миллий байроқ билан безатишади. Инсонлар бир - бирларига қандай совға беришда юбилейга алвон байроқни тақдим этишлари мумкин.

Шу ўринда, қайд этиш лозимки, давлатимиз байроғи ҳар бир ўзбек

гоҳ ташлар эканмиз, беихтиёр у ҳар бир ватандошимиз қалбини ғурурга тўлдиради. Шу боис, давлат рамзи сифатида байроқ буюк келажак ва ёруғ истиқболни ўзида мужда қилаётгандек залворли ҳилпирайди. Шуни алоҳида ғурур ва ифтихор билан айтишимиз мумкин, жонажон Ўзбекистонимиз байроғи дунёдаги энг чиройли ва кўркем байроқлардан биридир. Жаҳон майдонларида байроғимиз виқор билан савлат тўкиб ҳилпираши бизни ҳеч кимдан кам эмаслигимиз ва кам бўлмаслигимизни кўрсатиб туради.

Зеро, ватанимиз байроғи ана шундай юксак эъзоз ва эътирофга муносиб давлат рамзидир. Хулоса қилиб айтганда, давлатимиз байроғи халқимиз ор-номусини уйғотувчи бекиёс куч сифатида озодлик, ватанни севишга даъват этиб, миллий ғурур, фидойилик ва ватанпарварликни шакллантиришда муҳим аҳамият касб этади.

Мансур МУСАЕВ,
Республика Маънавият ва маърифат маркази ҳузурдаги
Ижтимоий-маънавий
тадқиқотлар институти бўлим
бошлиғи, сиёсий фанлари
доктори (DSc),
катта илмий ходим,

Толмас РАЗАКОВ,
Республика маънавият
ва маърифат маркази бош
мутахассиси

Хар бир жамият жиноий фаолиятга қарши курашиш, уни камайтириш ва жамиятда тартибни сақлаш учун турли воситалардан фойдаланади. Бинобарин, улардан бири — пробацция. Таъкидлаш керакки, пробацция жиноят содир этган шахсни жамиятга қайта интеграция қилиш жараёнида муҳим аҳамиятга эга механизм сифатида намоён бўлади.

Хўш, пробацция ўзи нима? Пробацция — бу суд томонидан шахсни жиноят учун жазолаш, бироқ уни озодликдан маҳрум қилмасдан, белгиланган муддат давомида назорат остида қолдириш тартиби. Бу тизим жиноят содир этган шахсларга жамиятда яшаш, лекин муайян шартлар асосида ва давлат органлари томонидан назорат қилинган ҳолда жиноий оқибатлардан халос бўлиш имкониятини беради.

Маълумки, жазо маҳкумни ахлоқан тузатиш, унинг жиноий фаолиятни давом эттиришига тўсқинлик қилиш ҳамда маҳкум, шунингдек бошқа шахслар янги жиноят содир этишининг олдини олиш мақсадида қўлланилади. Ушбу мақсадларга эришиш учун эса айтилган пробацциянинг аҳамияти бекиёсдир. Жиноят содир этган шахс қилмиши оғир енгиллигига қараб имкон қадар озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазога ҳукм қилиниши керак. Зеро, бу каби жазо турлари жазо тайинлашнинг мақсадига — маҳкумни ахлоқан тузатиш ва ижтимоий реабилитация қилишга мувофиқ келади ва шахсни тезроқ жамиятга реинтеграция бўлишига ёрдам беради.

Бугунги кунда мамлакатимизда айнан ушбу фаолият алоҳида институт сифатида шаклланиб улгургани ҳам бежизга эмас. Хусусан, жорий йилнинг 7 август куни Ўзбекистон Республикасининг 938-сонли “Пробацция тўғрисида”-ги қонунининг қабул қилиниши бу борадаги ишларнинг яққол намунаси бўлади. Ушбу қонун қонунийлик, инсонпарварлик, фуқароларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳурмат қилиш, табақалаштириш ва индивидуал ёндашиш, ошкоралик прин-

ПРОБАЦЦИЯ — ЖАМИЯТГА ҚАЙТА ИНТЕГРАЦИЯ

ципларига асосан пробацция назоратига оид муносабатларни тартибга солиши белгиланди.

Жумладан, қонунда пробацция ва пробацция назорати, пробацция назорати остидаги шахс каби тушунчаларга таъриф берилди ҳамда ушбу муносабатлар қонун даражасида тартибга солиниши белгиланди.

Пробацция — муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш, мажбурий жамоат ишлари, ахлоқ тузатиш ишлари, озодликни чеклаш тарзидаги жазоларнинг ижро этилишини таъминлашга, маҳкумларга ижтимоий-ҳуқуқий ва тарбиявий таъсир кўрсатишга, шунингдек ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ҳамда уларга барҳам беришга, ҳуқуқбузарликларнинг содир этилиш сабабларини ва уларга имкон берадиган шарт-шароитларни аниқлашга, баргараф этишга қаратилган чора-тадбирлар мажмуидир.

Албатта, пробацция фаолиятини амалга оширишда пробацция назорати давлат органлари томонидан амалга оширилади. Бинобарин, биз, муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиш, мажбурий жамоат ишлари, ахлоқ тузатиш ишлари, озодликни чеклаш тарзидаги жазога ҳукм қилинган шахсларнинг, шартли ҳукм

қилинган шахсларнинг ва жазони ўташдан муддатидан илгари шартли озод қилинган шахсларнинг хулқ-атвори устидан назоратни амалга оширишга, уларда қонунга итоаткорлик хулқ-атворини ҳамда

да, янада оғирроқ жазоларга дучор бўлишлари мумкин.

Пробацциянинг яна бир муҳим афзаллиги шундаки, жазони озодликдан маҳрум этишга нисбатан анча иқтисодий самарали экан-

лигидадир. Чунончи, озодликдан маҳрум этиш давомида давлат ресурслари сарфланади, пробацция эса маҳкумларни назорат қилиш билан бирга, уларнинг жамиятда фаол иштирок этишларига ёрдам беради.

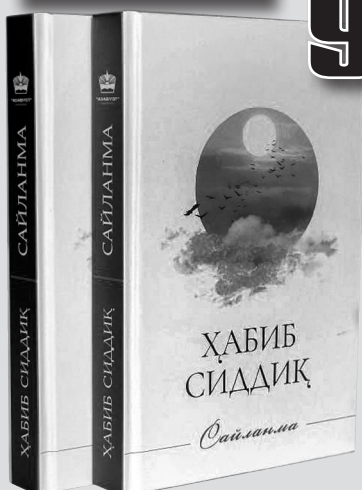
Пробацция фақат жазо эмас, балки шахснинг тўғри йўлга тушишига ёрдам берадиган восита ҳамдир. Бу жараён шахсга ўз хатоларини тан олиш, уларни тузатиш ва жамиятда ўз ўрнини топиш имконини беради. Шунинг учун ҳам, пробацция фаолиятини бевосита ушбу фаолият билан шуғулланувчи ташкилотларнинг фаолияти эмас, балки бутун жамият томонидан амалга оширилиши керак бўлган фаолият сифатида қарашларни шакллантириш лозим.

Пробацция — бу жамиятда жиноий хулқ-атворни назорат қилиш ва камайтиришга қаратилган самарали восита. Бу тизим шахсларни қайта ижтимоийлаштириш, уларни жамиятга қайтариш ва қайта жиноят содир этишларининг олдини олишга ёрдам беради. Пробацция жамият ва шахс ўртасидаги тенгликни таъминлаб, ҳар икки томон учун ҳам фойдали шарт-шароитлар яратади.

Пробацция бу жамиятга қайта интеграция демакдир!

Бекзод БАХРИНОВ,
Жиноят ишлари бўйича
Юнусобод туман судининг
судьяси.

Янги китоб

ЎҚИНГ, КУЛИНГ, УМРНИ УЗАЙТИРИНГ

Кулги, табассум — ҳаётнинг беағи, давраларга руҳ бағишлайдиган, кўнгилларни кўтарадиган Аллоҳнинг бир ноёб яратиги. Ўзбек каби кулгини ардоқлайдиган халқ дунёда кам. Қизиқчилик, ҳазил-мутойибаларни нари қўйиб турайлик.

гини, ранг-баранглигини намоён этиш этади, халқнинг табиатан феъли, даргоҳи кенглигини кўрсатади.

Аския — улуғ санъатлардан бири. Аскияда бир сўз айтилса, дарҳол бир неча лаҳзалар ичида унда яшринган нозик маънони англаш ва унга зукколик билан муносиб жавоб топа билиш ва шу заҳотиёқ қайтара олиш лозим.

Одамлар сўзнинг сеҳрини, пинҳон нозик маъ-

ноларни англаш ва шунинг баробарида завқланиб роҳатланиш учун аския давраларига интиладилар, давраларни тўлдирдилар. Чунки бизнинг ҳар сўзимиз сеҳрли, унда кам деганда уч-тўрт маъно яширинган бўлади. Бу ижодкор учун ҳам катта мактаб, айтилган пайтда бемисл имкониятдир.

Андижонлик таниқли адиб, моҳир журналист Ҳабиб Сиддиқнинг ҳажв ва юморнинг турли баҳраларида яратилган асарлари, кассалар, ҳикоялар, публицистик мақолалар, ҳажвиялар, таржималардан иборат “Сайланма” китобини ўқиганимда, юқоридаги сўзлар ҳаёлимга келди. Ҳа, Ҳабиб Сиддиқ аскиянинг марказларидан бири бўлган гўзал водий фарзанди. Машҳур аскиячилар суҳбатларида кўп бўлган, қатнашган. Албатта, ижодкорга яхши маънода юққани кўриниб турибди. Чунки, унинг асарлари қаҳрамонлари орасида водийнинг танти, ҳазилқаш, самимий инсонлари тағдор, китмирона, илмоқли гаплари — андижонча лутфи билан бўй кўрсатиб туради.

Ҳабиб Сиддиқнинг ўз ўқувчилари, ичакузди хангомаларини излаб ўқигувчи, гоҳида бошқаларга ҳам айтиб қулиб, қулдириб юргувчи мухлислари кўп, тадқиқотчилари бор. Бу кишини хурсанд қилади. ▶▶▶

Биргина аскияни олайлик. Аския халқимизнинг кулги жанрларидан ҳисобланади.

Бошқа халқларда кам учрайди. Бу нимани кўрсатади? Бу она тилимизнинг ниҳоятда бойлигини, теранлигини, имкониятлари катталигини, тезкорли-

Истиқболдаги вазифалар масъулияти

Аввалги парламент мамлакатнинг келгуси тараққиёт йўналишини белгилаб берувчи Конституциянинг янги тахирини тайёрлаш ва қабул қилишда фаол иштирок этди, 130 дан зиёд янги қонунлар қабул қилинди. Шу билан бирга, Президент парламент фаолиятидаги баъзи камчиликларни ҳам таъкидлади. Жумладан, тўғридан-тўғри амал қилувчи ва аниқ ижро механизмларига эга қонунлар етарли эмаслиги, парламент назорати тўлақонли таъсирчан институтга айланмаганлиги, депутатларнинг сайлов округларидаги фаолияти самарадорлигининг пастлиги қайд этилди.

Давлатимиз раҳбари томонидан янги парламент олдида турган муҳим стратегик вазифалар, жумладан қонун ижодкорлиги, парламент назорати ва халқ манфаатларини ифодалаш каби кенг қамровли йўналишлар белгилаб берилди.

Биринчидан, ҳар бир қўмита қошида фуқаролик жамияти вакиллари билан иборат жамоатчилик кенгаши тузилиши белгиланди. Депутатларга ўз устларида кўпроқ ишлаш, билим ва тажрибани доимий равишда ошириб бориш, масъулиятни чуқур ҳис қилиб ишлаш кераклиги билдирилди.

Иккинчидан, парламент қўмиталари вазирликлар билан яқиндан ҳамкорлик қилишлари лозимлиги айтилди. Бунда аҳоли билан бевосита мулоқот қилиб, одамларни қийнаётган муаммоларни жойида ҳал этиш бош вазифа сифатида белгилаб берилди. Депутатлар ўз ваколатлари доирасида ўз округларидаги туман ва шаҳар даражасида сўров ва талабни кучайтириш кераклиги таъкидланди.

Учинчидан, қонун ижодкорлиги жараёни, аввало, жамиятимиздаги долзарб муаммоларни ҳал қилишга ва халқимизнинг оғирини енгил қилишга қаратилган бўлиши кераклиги таъкидланди.

Қонун ижодкорлиги соҳасида бир қатор муҳим масалалар кун тартибига қўйилди. Улар қуйидагиларни ўз ичига олади:

– аҳолининг уй-жойга бўлган эҳтиёжини қондириш мақсадида “Реновация тўғрисида”ги қонунни қабул қилиш;

– фуқароларнинг уй-жой қурилишига йўналтирилган маблағларини

ишончли ҳимоя қилиш механизмларини яратиш;

– соғлиқни сақлаш тизимини янги босқичга кўтариш мақсадида мажбурий тиббий суғурта тизимини жорий этиш;

– замонавий технологиялар, хусусан, сунъий интеллект соҳасидаги муносабатларни ҳуқуқий тартибга солиш;

– иқтисодиётнинг янги йўналишлари, жумладан, франчайзинг, капитал бозори ва стартапларнинг фаолиятига оид ҳуқуқий асосларни мустаҳкамлаш.

Тўртинчидан, янги даврда парламент ҳақиқий халқ уйига, унинг қуйи палатаси эса ғоялар генераторига айланиши лозим. Шунингдек, парламент соғлом рақобат, баҳс ва мунозаралар майдони бўлиши кераклиги таъкидланди. Бунинг учун бир қатор қўшимча ҳуқуқлар ва қафолатлар тақдир этилди:

– парламентдаги муҳолифатга қафолатланган ҳуқуқлар сонини 3 тадан 6 тага ошириш;

– 1 нафар қўмита раиси ва 2 нафар қўмита раиси ўринбосари лавозимларини муҳолифат учун қафолатли ажратиш;

– ҳар чоракда “Ҳуқумат соати” ва парламент сўрови доирасида камида биттадан масала киритиш имконияти яратиш.

Бешинчидан, Президент Қонунчилик палатасига янги ҳуқуқлар берилганини эслатиб ўтди. Бунга мувофиқ, Ҳуқумат аъзосининг ҳисоботини эшитиш, унинг яқунларига кўра мазкур раҳбарни истеъфога чиқариш ҳақида Президентга тақлиф киритиш ҳуқуқи амалга оширилиши мумкин.

Олтинчидан, Давлат раҳбари парламент олдида Давлат бюджети ижроси устидан назоратни амалга ошириш Қонунчилик палатасининг мутлақ ваколати эканлигини эслатиб ўтди. Шу муносабат билан, Давлат бюджети ижросини назорат қилиш механизмларини янада кучайтириш, Ҳуқуматнинг давлат бюджетига доир барча ҳисоботларини фақат Бюджет кодексида белгиланган аудит ҳулосаси билан биргаликда Қонунчилик палатасига киритиш амалиётига ўтиш вазифаси белгиланди.

Бундан ташқари, давлат бюджети

Ўзбекистон тарихида янги саҳифа очилди — Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг янги таркиби фаолиятини бошлади. Давлатимиз раҳбари сайловдан кейинги дастлабки мажлисда ўтган парламент фаолиятига ижобий баҳо бериб, салмоқли натижаларга эришилганлигини алоҳида қайд этди.

ижросини назорат қилишда парламент қўмиталари ролини ошириш зарурлиги таъкидланди.

Еттинчидан, жойларда аҳоли фаровонлигини ошириш бўйича дастурларни ишлаб чиқишда парламентнинг фаол иштирокини таъминлаш муҳимлиги қайд этилди. Хусусан, депутатларни инвестиция дастурларини тайёрлаш жараёнига жалб қилиш ва уларнинг фикрларини инобатга олиш имкониятини яратиш мақсадида аниқ механизмларни ишлаб чиқиш ташаббуси илгари сурилди.

Сақинчидан, туман ва шаҳарларнинг молиявий имкониятларини ошириш мақсадида келгуси йилдан ер, мол-мулк ва айланма солиқларини тўлиқ, даромад солиғининг эса камида 50 фоизини туман ва шаҳар ҳудудида қолдириш тақлифи билдирилди.

Тўққизинчидан, фуқаролар ташаббусларини фаол қўллаб-қувватлаш мақсадида, Президент Қонунчилик палатаси ҳузурида Жамоавий ташаббуслар бўйича парламент комиссиясини ташкил этиш тақлифини билдирди.

Ўнинчидан, Давлат Раҳбари халқаро парламентлараро алоқаларни янада ривожлантириш мақсадида қуйи палатада қонунчиликни Жаҳон савдо ташкилоти битимларига уйғунлаштириш, иқлим ўзгариши оқибатларини камайитириш ва “яшил” иқтисодиётга ўтишни тезлаштириш бўйича парламент комиссияларини ташкил этиш ташаббусини илгари сурди.

Янги тузилаётган парламент комиссиясига ташаббусни қўлга олиб, қонунларни Жаҳон савдо ташкилоти қоидаларига тўлиқ мослаштириш вазифаси қўйилди.

Хулоса қилиб айтганда, янги чақирик парламенти олдида турган вазифалар мамлакатимизда амалга оширилаётган демократик ислохотларнинг мантикий давоми сифатида катта аҳамиятга эгадир. Ушбу вазифаларнинг тўлиқ ва самарали амалга оширилиши нафақат қонунчилик тизимини такомиллаштиришга, балки халқ фаровонлигини оширишга ҳамда жамиятда демократик кадриятларни янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Бахтиёр АБДУЛЛАЕВ,
Демократик жараёнларни таҳлил қилиш маркази бўлим бошлиғи

Муассислар:

Ўзбекистон Республикаси Экология, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва иқлим ўзгариши вазирлиги

Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси.

Ўзбекистон Нодавлат нотижорат ташкилотлари миллий ассоциацияси.

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси.

Бош муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида чоп этилди.

Манзил:

Буюк Турон кўчаси 41.

Буюртма рақами Г-1010

Адади: 1115.

Пайшанба кунини чиқади.

Қоғоз бичими А-3,

ҳажми 2 босма табоқ.

Баҳоси келишилган нархда.

Газета Ўзбекистон

матбуот ва ахборот

агентлигида

2006 йил 0010-рақам билан

рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул.

Маълумот учун

телефонлар:

99-994-70-52

98-111-48-29

Реклама ва эълонлар учун:

Электрон почта:

jamiyat@umail.uz

Газета индекси – 131

“ЖАМИЯТ”дан олинган

маълумотларда манба

сифатида газета номи

кўрсатилиши шарт.

Топширилган вақти: 20:00

1 2 3 4 5 6

...Ўтган асрнинг етмишинчи йиллари ўрталари эди. Мен Ўзбекистон телевидениесининг “ЁШЛИК” студиясида муҳаррир бўлиб ишлар эдим. Олий ўқув юртларида фаолият кўрсатаётган “Студентлар конструкторлик бюроси” ва “Студентлар илмий жамияти”даги халқ хўжлигининг турли соҳаларида татбиқ этиш мумкин бўлган кашфиётларни кенг тарғиб қилиш мақсадида янги ташкил этган “Ижод ва изланиш” деб номланган кўрсатувимнинг навбатдагисини тайёрлаш учун Тошкент Давлат тиббиёт институтига бордим.

ДОВОН ОШАЁТГАН ОЛИМ

Қадим Хоразм воҳасида туғилиб, унинг иссиқмисан иссиғида, совуқмисан совуғида тобланиб улғайган, мактабни аъло баҳолар билан битириб шифокор бўлишга азму-қарор қилган Адҳамжон Воисов билан ана шу кутлуғ даргоҳда танишганим ҳамон кўз ўнгимда. Ўшанда даволаш факультетининг ёшлар кўмитаси котиби лавозимида ишлаётган очик чехрали Адҳамжон Воисов кўрсатуви ташкил этишдан тортиб, эфирга узатишгача бўлган жараёнда фаол қатнашган. Ҳатто кўрсатувдан сўнг тахририятимизга қўнғироқ қилиб, ректорнинг миннатдорчилигини ҳам етказган.

Талабалikka қабул қилинган биринчи кундан бошлаб амалиётни чуқурроқ эгаллашга бел боғлаган тиришқок, болалигидан оғирнинг остидан, енгилнинг устидан юришга ўрганган, машаққатлардан чўчимайдиган, изланувчан бу йигит ўша пайтдаги “Главташкентстрой” шифохонасига санитар бўлиб ишга киради. Одатда ишлаб ўқийдиган айрим талабалар вақтнинг етмаслигидан нолиб, дарсга кечикиб келишар, баъзан ухлаб қолганликларини баҳона қилиб, худди ҳозиргилардек “прогул” ҳам қилардилар. Адҳамжон муваффақиятнинг гарови интизом ва масъулият эканлигини бўй-басти ила ҳис этиб, ўқишда ҳам, ишда ҳам ибрат бўлди.

Қаҳромонимиз Адҳамжон Воисов зиммасидаги жамоат ишларини ҳам оғринмай бекаму-кўст бажаришга интилар, бунинг учун ортга қайтмас вақтнинг ҳар бир соатидан унумли фойдаланар, ҳаракатнинг барокати кучига-куч, ғайратига-ғайрат кўшар, янги-янги марраларга илҳомлантирар эди. Аммо, донг таратган профессорлару шифокорлар бераётган билим ва тажрибаларни қунт билан эгаллаш, келажақда устозларидек бўлиш унинг асосий мақсади ҳисобланар, дарслик, ўқув қўлланмаларию тиббиётга оид бошқа манбалар рус тилида бўлганлиги учун уни яхши билмай туриб, орзуси ушалмаслигини Адҳамжон аниқ-тиниқ тушунар, шу боис қўлидан китоб ва луғат тушмасди. Талабаликнинг ана шундай жўшқин ҳаёти билан ҳаш-паш дегунча ваҳимали бўлиб кўринган олти йил ортда қолди. Адҳамжон Воисов даволаш факультетини аъло баҳолар билан битириб, институтнинг “Тери ва венерик касалликлар” кафедрасига ишга олинди. Энди илм билан астойдил шуғулланмасам бўлмайди, деган бу фидойи ва жонкуяр йигитни инсти-

тут ёшлар кўмитаси сардори этиб сайлашди. Шу даврдан бошлаб менинг Адҳамжон билан ҳамкорлигимга янги саҳифа очилди. Энди унинг ташаббуси билан на фақат илмий кашфиётчи талабалар, балки ўқиш ва жамоат ишларида ўзларини ёрқин намоён этаётган йигит-қизлар “Студентлик – олтин даврим”, “Қизлар давраси”, “Келинг, очикчасига гаплашайлик” каби қатор телекўрсатувларимизнинг фаол иштирокчиларига айландилар. Бу Адҳамжон Воисовнинг ёшлар билан ишлаш маҳоратини, ташкилотчилиги ҳозиржавоблик санъатини янада теранроқ эгаллашида муҳим аҳамият касб этганлиги яққол кўрина бошлади. У шу йўлни изчил давом эттириб, ўша давр талабига мос раҳбар бўлиши мумкин эди. У эса ўзи аҳд қилган биринчи йўл – шифокорлик касби қозонида қайнашни афзал кўрди. Фаолиятини клиник-ординаторликдан бошлаган ёш тадқиқотчи ўзини шифокор деган улуғ номга муносиб бўлишга бағишлади. Ўтирса ҳам, турса ҳам, юрса ҳам фикри-хаёли илмда бўлди. Рус тилини пухта эгаллаган ёш мутахассис устозлар маслаҳатига амал қилиб, танлаган соҳасидаги қалин китобларни кунни тунга улаб, мутолаа қилди. Назарий билимларини амалиёт билан мустаҳкамлаб борди. Илмий-педагогик фаолиятнинг кафедра ассистентлигидан то фан докторлигигача бўлган синовли ва оғир йўлни мардонавор босиб ўтиб, профессор деган юксак илмий унвонга етишди. Дарвоқе, у 1978 йилда профессор Р.А. Капкаев раҳбарлигида номзодлик диссертациясини муваффақиятли ҳимоя қилган бўлса, кейинги ўн йилни ёш олим ўзининг кадрдон институти билан бирга бугунги академик Восит Воҳидов номидаги кўкрак хирургияси илмий-тадқиқот маркази, Ўзбекистон ФА нинг эндокринология ва ядро физикаси илмий-тадқиқот институтлари ҳамда 1-Москва тиббиёт институтида ўтказиб, барча назарий ва амалий талабаларга жавоб берадиган докторлик диссертациясини мосқалик таникли олимлар ҳузурида ёқлаб, уларнинг олқишларига сазовор бўлди. Бу салкам йигирма йиллик меҳнат, мақсад чўкқилари сари тинимсиз изланишу интилишнинг меваси бўлиб, етук олим сифатида танилган ва тан олинган Адҳамжон Воисов илмий ва амалий фаолиятида янги уфқлар очди. У ўзи иш бошлаган кафедранинг ва республика “ВИТИЛИГО” илмий-ўқув ҳамда даволаш марказини бошқаришга киришар экан, энг аввало кадрларнинг юқори малакали ва маҳоратли бўли-

шига эришишни ўзининг асосий вази-фаси деб билди. Мазкур марказ Тошкент Давлат тиббиёт институтининг дерматовенерология ва тери касалликлари кафедраларининг бирлашиши туфайли юзага келган бўлиб, профессор Воисов унинг мазмун-моҳияти ва бош мақсадини тубдан ислоҳ қилди. Тўғри ташхис қўйиш ва даволашнинг энг замонавий усулларини қўллаш учун шубҳасизки, соҳа шифокорлари чуқур билим, катта тажрибага эга бўлишлари билан бир қаторда даволашни янги технологиялар асосида амалга оширадиган бўлишлари керак эди. Адҳамжон Шавкатович бунга дарров эришиб бўлмаглигини яхши билса-да, ҳар бир масалани илмий жиҳатдан атрофлича ўрганиб, таҳлил қилиб, хорижий тажриба ва ютуқлар билан қиёслаб, етти ўлчаб бир кесишни одат қилди. Тинимсиз ўқиш, маҳорат сирларини қунт билан ўрганиш, энг муҳими билим ва тажрибага ишониш бош мезон қилиб олинди. Бунинг учун икки нарса муҳим ва зарур эди. Биринчиси дунёнинг машҳур мутахассислари тажрибаларидан сабоқ олиш бўлса, иккинчиси марказнинг моддий техник базасини инновацион технологиялар билан мустаҳкамлаш. Шу мақсадда қисқа вақт ичида марказда жипслашган аҳил жамоа бўй кўрсатди. Адҳамжон Воисовнинг кенг қамровли билим ва тажрибасидан, қимматли маслаҳатларию йўл-йўриқларидан баҳраманд бўлган бу жамоа номи тез орада республика-камиз ва ундан ташқарида танилди ва тиббиётдаги ютуқлари эътироф этила бошланди. Бу борада марказ шифокорларининг хорижий давлатлардаги нуфузли шифохоналарда даволашнинг янги усулларини ўрганиб қайтганликлари ва ўзларида жаҳоннинг таникли дерматовенерологлари иштирокида халқаро илмий-амалий конференциялар ўтказганликлари бекиёс аҳамият касб этганлигини айтмай бўлмайди. Шубҳасиз, бу сазъ-ҳаракатлар Ўзбекистон соғлиқни сақлаш вазирлигининг эътиборидан четда қолмади. Адҳамжон Воисов дерматология ва венерология илмий-тадқиқот институтининг директори этиб тайинланди.

Ана шу даврда Воисов раҳбарлигида соҳада ташхис ва даволашнинг янги усуллари амалиётга қўлланилиб, ижобий натижалар қанот ёза бошлади. Бу Адҳам Шавкатович зиммасига яна бир масъулиятли вази-фани юклади.

У Тошкент Давлат тиббиёт институти ҳузуридаги янги ташкил этилган

маҳсус кенгашга раҳбарлик қилиб, тери ва венерик касалликлар бўйича докторлик диссертациялари ҳимоясини йўлга қўйди. Худди шу йўналишда бир қатор давлатларнинг тилга тушган илмий-амалий марказлари билан ҳамкорлик ришталарини боғлаб, юқори малакали кадрлар тайёрлашда янги имконият эшикларини очди. Бу унинг анчадан бери ўйлаб юрган ғоясини ҳам оёққа турғизди. Ташаббус қўллаб-қувватланиб, кенг қулоч ёзди. Ҳадемай, “Дерматовенерология ва репродуктив саломатлик янгиликлари” номи Марказий Осиёда ягона илмий-амалий журнал ташкил этилиб, ғоя муаллифи - Шавкат Воисов бош муҳаррир этиб тайинланди. Йигирма етти йилдирки, Адҳам Шавкатович журналнинг илм-фан ва тиббиёт раванки йўлида самарали бўлишини таъминлаб, соҳанинг кўплаб истеъдодларини кашф этди. Етук олим ва шифокорлар сафини кенгайтди. Муаммолар ечимини топиш минбарига асос солди. Айни пайтда у витилигони даволаш мумкинлиги ҳақида дунёда биринчи бўлиб ўз қарашларини илгари сурди. Унинг ўндан ортиқ кашфиёти, олтига монографияси тўрт юздан зиёд долзарб мавзулардаги илмий-амалий мақоласи, соҳа шифокорлари ва тиббиёт олий ўқув юртлари талабалари учун ёзган ва уч тилда нашр эттирган ўн иккита методик қўлланмаси ана шу йўлда қўйилган шахдам қадамларнинг маҳсули сифатида тиббиёт ривожига муносиб ҳисса бўлиб қўшилди.

Адҳамжон Шавкатовичнинг ибратли фазилатларидан бири шундаки, у ходимлари ва шогирдларига ҳар бир ишда шахсий намуна кўрсатиш орқали уларни ютуқлар сари илҳомлантиришга одатланган. У Тошкент тиббиёт академияси “Дерматовенерология ва тери касалликлари” кафедраси мудири лавозимида ишлаш баробарида даволаш ва илмий фаолиятни ҳам изчил олиб бормоқда. Лазер ва фотодинамик лобараторияга асос солганлиги, республика-камизда хусусий шифокорлик амалиёти Ассоциацияси раиси сифатида унинг самарали ишлашига жиддий эътибор бериб, ўзи ибрат бўлаётганлиги ҳали эзгу ниятларию орзулари бисёрлигидан далолатдир. Унинг иктидорли ёш мутахассис шифокорлар ва талабалар ўртасида Ассоциация танловини мунтазам ўтказиб келаётганлиги эса моҳир шифокорларни етиштиришда кенг йўл очаётганлиги мақтовга сазовордир.

Нуриддин ОЧИЛОВ